

ΕΝΑ ΝΕΑΝΩΚΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΤΟΥ «ΦΑΟΥΣΤ»

Ο ΓΚΑΙΤΕ... ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΣ!...

Το πρώτο έρωτικό κίσθημα του ποιητού του «Φάουστ», 'Ο ποιητής και οι φίλοι του. Πώς έπληραν τόν καττήφορ. "Ένα θύμα τής αγάπης, ή ώραία κ' αινιγματική Γκρέτχεν. Μιά έρωτική εξομολόγησης του Γκαίτε. "Η άκατανήτη στάσις τής αγάπης-μένης του. "Όπου άποκαλύπτονται τά κατερβώματα του Γκαίτε και τής παρέας του. 'Ο ποιητής στέ δικαστήριε, κτλ.

ΑΧΑ ξέρατε, ότι το πρώτο έρωτικό αί-σθημα του Γκαίτε λίγο έλειψε νά οδη-γήσθι το μελλοντικό ποιητή του «Φάουστ» στή...φυλακή; Το έπεισόδιο αυτό, πού σχετίζεται με μία σκοτεινή κάπως περίοδο τής ζωής του Γκαίτε, έγινε τελευ-τάτα μόλις γνωστό, με τήν άνακάλυψι μιάς άλληλογραφίας, άναφερομένης στήν "ποηή εκείνη, μεταξύ δυο προσώπων πού είχαν στενές γνωριμίες με τήν οικογε-νεία του ποιητού.

"Όταν ο Γκαίτε έβγαλε, σέ ηλικία δε-κάδη χρόνων, το γυμνάσιο τής Βειμάρ-ης, εξακολουθήσε νά διατηρή φιλικές σχέσεις μ' ένα συμμαθητή του, παρά τίς επανειλημμένες αστάσεις του πατέρα του νά μή κάνει παρέα με το νέο αυτόν. Η αλήθεια εινε ότι ο "Όθων—έτσι λεγόταν ο συμμαθητής του νεαρού Γιόχαν—ήταν ένα παιδί κάτι παραπάνω από ζωηρό. Τελευταίος πάντοτε στή μαθηματά του, ήταν πρώτος σέ κάθε άταξία... "Ωστόσο, ο σο-βάρος και αξιοπρεπής Γκαίτε ένοιωσε άκαταμάχητη συμπάθεια γιά τόν τετραπέρατο "Όθωνα, σέ βαθμό ν' άφηφή τις πατρι-κές διαταγές και νά εξακολουθήση νά τόν συναναστρέφεται και μετά τής άποφοίτησής του από το Γυμνάσιο.

"Εκτός από τόν "Όθωνα, ο Γκαίτε έκανε τακτικά παρέα και με τρεις άλλους νέους. Οι άχώριστοι αυτοί φίλοι διασκέδαζαν... στέλνοντας άνώριμα ύβριστικά γράμματα στήν εύθύπηλ-ηπους πολιτίας τής Βειμάρης τοιχοκολλώντας στούς τοίχους ασ-τυρικά τραγούδια—έργα του Γκαίτε, φυσικά—έναντι των άρ-χόντων του τόπου και, γενικά, παίζοντας εις θάρος τής τιμής και τής ψυχικής γαλήνης άν-θρώπων άξίων μεγαλειότερου σεβασμού.

Τά «άστεία» όμως τής πα-ρέας δέν περιωρίστηκαν στο σημείο αυτό. Σινά-σινά, οι ά-χώριστοι φίλοι άρχισαν νά αι-σθάνονται τήν ανάγκη του χρήματος. Είχαν άποκτήσει ο καθένας τους και από μία μι-κρή φιληναδίτσα, ή ήσίοα τούς στοιχίζε αρκετά... Καί έ-πειδή το μικρό «χαρτζιλίκι» πού τούς έδιναν οι γονείς τους δέν τούς έφτανε γιά ν' άντα-ποκριθούν στά έξοδά τους, σκέφτηκαν νά κάνουν διάφο-ρες πλαστογραφίες, γιά νά θρούν χωρίς κόπο τά χρήμα-τα πού τούς ήσαν άπαραίτητα γιά νά συνεχίσουν τήν εύθυμη ζωή τους...

'Ο Γκαίτε δέν έβλεπε με κα-λό μάτι τήν κατάστασι αυτή. "Ήταν αρκετά λογικός, γιά νά νά μπορέση ν' άντιληφθί ότι οι φίλοι του ειναν πάρει ά-σχημο δρόμο. Κάθε φορά πού ο ένας από τήν παρέα του τόν έβασζε νά πλαστογραφήση μία έπιστολή, γιά νά τραθήξουν γρήσιατα από ένα έμπορο ή ά-πό ένα συγγενή, ο Γκαίτε έ-νοιώθε τύψεις συνείδησης γιά τήν κακή του αυτή πράξι...

Γιατί, όμως, δέν φρόντιζε νά διακόψη κάθε δεσμό με τά ύποκειμενα αυτά, πού τόν εί-χαν παρασύρει στόν κακό το δρόμο;

Γιατί, απλούστατα, ήταν έ-ρωτευμένος με τήν άδελφή έ-νός από τούς φίλους του και φοβότανε μήπως, άν τά χα-λούσε με το «συνένοχό» του, θά έπαυε νά θλέπη και τήν πολυαγαπημένη του!..

Μπορούμε, λοιπόν, νά πούμε, ότι στήν προκειμένη περίπτωση, ο Γκαίτε ήταν πραγματικά θύμα αγάπης!

Η Γκρέτχεν Ντερον—έτσι λεγόταν ή κοπέλλα πού είχε ριείε σέ τόση ταραχή τήν καρδιά του Γιόχαν—ήταν μία ώραία ξαν-θομαλλούσα, με μεγάλα γαλάνα μάτια, με μία έκφρασι άγνό-ητους χυμνή στο πρόσωπό της, άλλα και μ' ένα παράξενο αινιγματικό χαμόγελο ζωγραφισμένο στή χείλι της. Μεγαλείτε-ρη από τόν Γκαίτε κατά δυο περίπου χρόνια, έδειχνε με τήν ό-μιλία της και με τήν λάμψι τών ματιών της ότι είχε άρκετή πεί-ρα ζωής και ότι δέν θά μπορούσε κανείς νά τήν γελάση εύκο-λα. Καί αυτός, άκριβώς, ο συγκερασμός τής άγνωτότης με τήν ποηρία, έκανε τόση έντύπωσι στή ζωηρή φαντασία του Γκαίτε...

"Αλλά ένδ ο Γιόχαν υπέφερε πραγματικά έξ άτίας τής Γκρέτ-χεν, εκείνη δέν έδειχνε από τί στάσι της ότι συμμεριζόταν τό αίσθημα του νεαρού της φίλου. "Ήταν καλή, περιποιητική, φι-λάρεσκη άκείνα μαζί του. Ποτέ, όμως, δέν του έδωσε νά μαν-τεύση από ένα λόγο της ή από μία κίνησι της ότι θά έπρεπε νά έλιπίη μία μέρα πολλά περισσότερα από αυτήν...

'Ο άδελφός της κατάλαβε τήν άδυναμία του Γκαίτε γιά τήν Γκρέτχεν; Τίποτα δέν εινε έξακριβωμένο σχετικά με το...λεπτό αυτό ζήτημα. "Ισως νά μήν άντελήφθι τό αίσθημα του Γιόχαν γιά τήν άδελφή του. "Ισως, όμως, και νά το άντελήφθι και νά έκανε το στραβό γιά νά έκμεταλλευθί τήν άδυναμία αυτή του Γκαίτε και νά τόν έχη έξασφαλισμένο συνεργάτη στίς πλαστο-γραφίες!...

Στό μεταξύ, ο Γκαίτε δέν έπαυε νά συλλογίζεται τήν Γκρέτ-χεν, νά άδυνατίζη και νά...πλαστογραφή τις έπιστολές πού του έδιναν οι φίλοι του—πληγώνοντας με τήν έλπίδα ότι θά κατώρ-θωνε μία μέρα νά συγκινήση τήν καρδιά τής άγνωτμένης του.

Τέλος, ένα άπόγευμα πού θροέθηκε μόνος με τήν Γκρέτ-χεν, δέν μπόρεσε νά καταστή πειά και άσπασε τό αίσθημα του νά έκδηλωθί με μία θεο-μύ έρωτική έξομολόγησι, γε-μιάη ποιητικές εικόνες, πασο-μωσάσις, μεταφορές και σύμ-βολα. "Η Γκρέτχεν τάν άκούγε γενναί νά τόν διακόηη. Στά χείλι της ήταν ζωγραφισμένο το ίδιο αινιγματικό χαμόγελο πού διαμύηζε τόσο τόν Γκαί-τε. Σέ μία στιγμή, ή Γκρέτχεν άπλωσε το χέρι της, χάδιε με τά μαλλιά του Γκαίτε και ψι-θύρισε μελαγχολικά:

—Τόν καυμένο το Γιόχαν!.. "Η όρασι αυτή ήταν λίγο ά-καθόριστη.

—Μ' άναπάς και σύ; ρώ-τησε με λαχτάρα ο Γκαίτε. "Η Γκρέτχεν τόν κούταξε πτά μάτια—και δέν άποκριθη-κε.

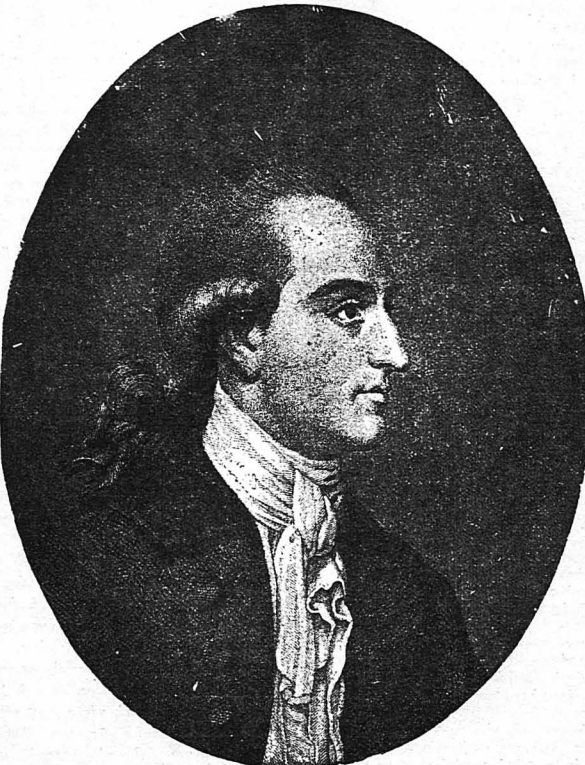
'Ο Γιόχαν ένοιώθε τήν καρ-διά του νά χτυπά νοονά στο στήθος του, με γλυκό πόνο. Καί, χωρίς νά ξέρη στέ ο τ-διος τί κάνει, άσπασε τή νέα στήν άγκαλιά του και κόλλη-σε με πάθος τά χείλι του στο στό στήμα της.

"Η Γκρέτχεν τοαθήνηκε ή-ρεμα από τήν άγκαλιά του, χωρίς νά θυμώση.

—"Α! όχι! τού είπε. Τά τολ-μηρά γάδια δέν μ' ένθουσιά-ζουν! Προτιμώ μία δειλή και διακριτική αγάπη!...

Και έφυγε, αφήνοντας τόν Γιόχαν ταραγμένο και κατα-κόκκινο από τήν ντροπή του...

'Ο Γκαίτε δέν ξαναβρήκε τήν εύκαιρία νά επαναλάβη στήν Γκρέτχεν τήν έρωτική έ-

'Ο Γκαίτε

ζομολόγησι του.

Δύο μέρες ύστερ' από τη σκηνή που περιγράψαμε παραπάνω, ή μικρά «ουμφορία» άνεκαλύπτετο έπιτέλους. Οί νεαροί πλαστογράφοι φάνηκαν τόσο άπρόσπεκτοι...σπή δουλειά τους, ώστε προκάλεσαν στο τέλος τις υπόνοιες και την έμπέθασι της άστυνομίας. Φαντάζεσθε τώρα τί σκάνδαλο δημιουργήθηκε στη Βεϊμάρη, όταν μαθεύτηκε, ότι σπήν υπόθεσι αυτή ήταν μπερδεμένος και ό υιός του συμβούλου Γκαίτε...

Κ' έτσι ό Γιόχαν άναγκάστηκε νά παρουσιάσπη μπρός στο δικαστήριο μαζί με τους τέσσαρες συνενόχους του.

Ή έπίσημη βιογραφία τού Γκαίτε άναφέρει ότι στο δικαστήριο άπεδειχθη πανηγυρικά ή άθωότης τού ποιητού. Φαίνεται, όμως, ότι οί δικαστάι, άπό σεβασμό πρός τήν πρόσωπο τού πατέρα του και άπό έπιείκεια πρός τή νεαρά ήλικία τού κατηγορημένου, άπήλλαξαν τόν Γιόχαν άπό κάθε εύθύνη, γιά νά μή κηλιωθή τó οικογενειακό τó όνομα.

Δέν είνε άνάγκη νά σας πούμε τί αύστηρές έπιπλήξεις άκουσε ό Γιόχαν άπό τόν πατέρα του γιά τήν κακή του αύτη πράξι, ή όποία τόν ώδήγησε μέχρι τού δικαστηρίου... Έκείνο, όμως, πού πείραξε περισσότερο τόν Γκαίτε, ήταν τó ότι ή Γκρέτχεν, όταν έρωτήθηκε άπό τους δικαστάς τί είδους σχέσεις είχε μαζί του, άποκρίθηκε με περιφρονητικό τόνο σπή φωνή:

—Τί είδους σχέσεις μπορούσα νά έχω εγώ μ' αυτό τó παιδίάριο!...

Ή λέξι παιδίάριο κερφώθηκε σάν μαχαίρι σπήν καρδιά τού Γιόχαν. Ένώ αύτός πέθανε άπό άγάπη γιά τήν Γκρέτχεν, εκείνη όχι μόνάχα δέν άισθανόταν τίποτα γι' αύτόν, αλλά και τόν θεωρούσε ένα παιδίάριο—και τίποτα περισσότερο!...

Ύστερ' άπό λίγο καιρό, ή οικογένεια τής Γκρέτχεν άναγκάστηκε νά φύγη άπό τή Βεϊμάρη. Τó σκάνδαλο πού είχε δημιουργηθή με τήν υπόθεσι τών πλαστογραφιών, τήν υποχρέωσε νά φύγη άπό ένα τόπο, στόν όποίο βασίλευε γενική κατακραυγή εναντίον τής.

Ό Γκαίτε δέν λυπήθηκε υπερβολικά γιά τήν αναχώρησι τής Γκρέτχεν, γιατί είχε πάσει στό μεταξύ νά τήν άγαπά.

Όστόσο, τά χαρακτηριστικά τής ξανοθαλλάουσας αύτης δέν σβύστηκαν άπό τή μνήμη τού ποιητού.

Καί, πολλά χρόνια άργότερα, όταν άρχισε νά γράφη τó «Φαουστ», έβωσε στή Μαργαρίτα, τή άγνή και τραγική Μαργαρίτα πού πληρώνει πολύ άκριθά ένα παράπτωμά τής, τά χαρακτηριστικά τής Γκρέτχεν. τής πρώτης γυναίκας πού άγάπησε στή ζωή του!...

ΜΙΚΡΑ-ΜΙΚΡΑ

ΙΣΤΟΡΙΟΥΛΕΣ

Μιά φορά, κάποιος καλλιτέχνης, άφοδ έδειξε στόν Άπελλι τó άγαλμα μιάς Άφροδίτης, ντυμένης με μιά άφάνταστον πολυτέλεια, τόν ρώτησε μ' ένωϊστικό τόνο:

—'Ε, Άπελλι, τί λές γιά τó έργο μου;

—Τί νά σού πώ, φίλε μου, τού άπάντησε ό μέγας καλλιτέχνης. Φαντάζομαι, πώς έπειδή δέν κατάφερες νά τήν κάνης ώμορφη γι' αύτό τήν έκανεσ πλούσια!...

Κάποτε, ό μουσικός Σιμωνίδης παρακάλεσε τόν Θεμιστοκλή νά τού κάνη κάποιο ρουφέτι.

—Άν σού πρότεινα νά κάνης τήν ώρα πού τραγουδάς στό θέατρο μιά παραφωνία, θά τήν έκανες; τόν ρώτησε ό Θεμιστοκλής.

—Όχι, τού άπάντησε ό Σιμωνίδης.

—Πώς λοιπόν μου ζητάς νά τó κάνω εγώ; τού ξανάπε ό Θεμιστοκλής.

Όταν ό Μάζ Όρέλλ περιώδευε τις Ηνωμένες Πολιτείες διαθάζοντας σέ δημόσιες συναθροίσεις τά έργα του, τόν έπισκέφθηκε μιά μέρα ένας νεαρός Άμερικάνος και τού ειπε:

—Κύριε Όρέλλ, θά σας εγνωμοιάσ' ό δλη μου τή ζωή, γιατί τά διαθάσματα σας μοι' κάνανε' μεγάλό καλό...

Ό συγγραφέυς τού έξεδήλωσε τήν εύχαριστήσι του, σφίγγοντας τού τó χέρι κι' ό νέος έξακολούθησε:

—Φαντασθήτε, κύριε Όρέλλ, ότι άπ' τόν καιρό πού παντρευτήκα, ούτε μιά μέρα μπόρεσα νά ησυχάσω άπό τήν πεθερά μου. Άπό τότε όμως πού άρχισατε τά διαθάματά σας, ή πεθερά μου ζουρλάθηκε μ' αύτά, κι' έτσι μ' άφησε ησυχον. Μπορούσα λοιπόν νά μ' ηρωθώ νά σας εύχαριστήσω, κ. Όρέλλ;...

Κόκκαλο ό Όρέλλ.

ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΕΚΛΕΚΤΕΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΓΙΑΤΙ

(ΤΟΥ ΧΑΪΝΕ)

Μέσα στό δάσος περπατώ και κλαίω.
Μέ θλέπει ή τσιγλα τόν έλλά, και λέει με ψηλή λαλιά:
«Γιατί κλαίς έτσι κακομοίρη;»

Ρώτα τ' άδέρφια σου τά χελιδόνα.
Ρώτα τά ήμερα πουλιά,
Πού έχουνε ζεστή φωλιά,
Στ'ής έρωμένης μου τó παραθύρι.

ΚΡΥΜΜΕΝΟΙ ΠΟΘΟΙ

(ΤΟΥ ΠΩ ΒΕΡΛΑΙΝ)

Μές στό σκοτάδι τής νυχτιάς μόνάχη και θλιμμένη με τή φτωγή κιθάρα μου γιά σένα τραγουδάω
είν' οί σκοποί μου άχαροι και μωριστοιμεμένα,
όμως σου λένε πάντοτε κρυφά πώς σ' άγαπάω.

Μές τά θαβειά μεσάνυχτα, όπου δροσιά σταλάζει
σάν δάκρυ διάφανο, κρύφο, στών λουλουδιών τά φύλλα
πού τού ζεφύρου ή πνοή μες τά κλαδιά στενάζει
και μες τά χόρτα τ' άπαλά σκορπίζει άνατριχίλα.

Χίλια σου λέν γλυκόλογα οί άχαροι σκοποί μου
άπό τά θάβια τής καρδιάς τά μωριστοιμεμένα
όμως γιά σέ πού γνώρισες μόνάχα τή σιωπή μου
μέσα σπήν τόση άγάπη μου θύνα κι' αύτά κρυμμένα!

ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ

(ΑΡΜΕΝΙΚΟ)

Όταν τήν νύχτα, όλόμονος τούς πόνους μου θυμάμαι,
τό πρόσωπό σου, άγάπη μου, στό νο μου τριγυρνά
άπό τή δόλια μου καρδιά διώχνει τά μαύρα σκότη
σάν τó φεγγάρι τ' ουρανού τά σκότη όταν σκορπιά.

Και στή μεγάλη τή νυχτιά τού τάφου όταν μιά μέρα
όλόμονος θά έξαλωθώ, έσένα θά θυμάμαι,
τής λατρευτής εικόνας σου τó φως άγαπημένη
τού πεθαμού μου τά φρικτά τά σκότη θά γλυκαίνη!...

ΚΙΝΕΖΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

(ΤΟΥ ΤΣΕΓΚ - ΚΙ - ΤΟΓΚ)

ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Κόθω λουλούδια όλόδροσα, με μάτια θουρκωμένα,
γιά νά τά στείλω σ' ένανε πού έφυγε στά ξένα.
Τό ξέρω πώς θά φθάσουνε χλωμά και μαραμμένα,
Μιά τó θέλ' ή άγάπη μου: νά μοιάσουν σάν κι' έμένα.

Η ΩΜΟΡΦΗ

Στου ποταμού τις άκριες άνθίζουν οί λαλέδες
κι' όλοι τούς λένε πού όμορφους άπό τήν ώμορφιά μου,
μιά πέρας' άπ' τόν ποταμό—και μ' έδανε και μ' έδες
κι' όμως...κατά τά λουλούδια δέν κ'ύτταε μπροστά μου!

Η ΠΑΝΔΡΕΜΗΝΗ

Τ' άστραφετρά μπριλλάντια Κι' ώρκισθήκα παντοεινά
(σου) νάμαι στή γής δική του,
πού ξένη μου χαρίζεις, νά ζησω μόνάχ' μ' αύτόν
άν και δέν είμ' έλευθερη, και νά χαθώ μαζί του...
τά παίρνω άφοδ τ' όριζεις. Σου στρέφω πίσω, ξένη μου,
Και γιά τις τόρες χάρες σου τά πλούσια σου μπριλλάντια.
κι' άγάπη σου, έπάνω θά θής δυό δάκρυα πάντα
σπή μεταξένια ζώνη μου (τους
γιά μιά στιγμή τά θάνα. δυό τής καρδιάς διαμάντια.
Μά μ'αι άπό τίμα γενιά. Πάρτα σου λέν' τόν πόνο μου,
και άρχοντιά γιομάτη, χωρίς νά τó θελήσω,
κ' είνε τρανός ό άντρας μου γιάτι πριν πάρω όλωνε,
μ' έδωσες τ' άπαιτώ;...
μ' έδωσες τ' άπαιτώ;... (Μετ'φρ. Μ. ΑΡΥΡΟΠΟΥΛΟΥ)